

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

12 ביולי 2010

528

א' באב התש"ע

עמוד

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (היוועדות חזותית – הוראת שעה)
(תיקון מס' 3), התש"ע-2010. 1252

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (היוועדות חזותית – הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התש"ע-2010

- תיקון סעיף 1
1. בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (היוועדות חזותית – הוראת שעה), התשס"ז-2007, בסעיף 1 –
(1) ברישה, במקום "שלוש שנים" יבוא "ארבע שנים";

ד ב ר י ה ס ב ר

וכן מאפשרת לעצור להתייעץ עם סנגורו במהלך הדיון בלי שהנוכחים האחרים באולם (לרבות השופט והתובע) יוכלו לשמוע את מהלך השיחה.

יתרונותיו העיקריים של ההסדר בכל הנוגע לקידום זכויות של עצורים, הוא בעיקרו בכך שנחסך מהם הצורך בהיטלטלות לבית המשפט ובחשיפה לעיני הציבור, וכן בחיסכון אפשרי (בשלב שלאחר הרחבת ההסדר כמוצע בפסקה (2)) בהוצאות ליווי ואבטחה של עצורים לבית המשפט ובתוך אולם המשפט, ובצמצום הסיכון לבריחה בנסיבות אלה.

בתחילה, הוגבל תוקפה של הוראת השעה לתקופה של שנה אחת במטרה לבחון במשך תקופה זו, אם הדיונים המתנהלים באמצעות ההיוועדות החזותית אכן מהווים תחליף ראוי לנוכחות פיזית של חשוד בדיון בבית המשפט, בבקשה להארכת מעצר או שחרור בערובה. במסגרת בחינה זו נערך במהלך תקופת יישום הוראת השעה, מחקר מלווה של גורם מקצועי חיצוני שבחן את ההליכים שבוצעו באמצעות ההיוועדות חזותית, ובכלל זה גם את ההשפעה של קיום הדיונים בהיוועדות חזותית על תקינות ההליך ועל שמירת הזכויות המהותיות של החשוד במהלך הדיון בעניינו.

בהמשך, הוארך תוקפה של הוראת השעה בשנה נוספת (ר' חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (היוועדות חזותית – הוראת שעה) (תיקון), התשס"ח-2008), ולאחר מכן הוארך תוקפה בשנה נוספת (ר' חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (היוועדות חזותית – הוראת שעה) (תיקון מס' 2), התש"ע-2009), עד יום י"ב באב התש"ע (22 ביולי 2010).

זאת, לצורך השלמת המחקר המלווה את היישום הניסיוני של הוראת השעה, שבסופו תישקל האפשרות להפכה, בכפוף לשינויים הנובעים מהפקת לקחים של היישום הניסיוני. להוראה של קבע. בשלב זה של יישום התכנית, דיוני הארכת מעצר ושחרור בערובה של חשודים בדרך של היוועדות חזותית מתקיימים, החל מחודש ספטמבר 2007, בבית משפט השלום בתל אביב בלבד, כאשר החשודים נמצאים בבית המעצר באבו-כביר.

בית המשפט העליון נתן דעתו לעניין קיום דיון באמצעות היוועדות חזותית בהתאם להוראת השעה, וקבע

סעיף 1 לפסקה (1)

סימן ז' שעניינו היוועדות חזותית, הוסף לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן – החוק), ביום ד' בשבט התשס"ז (23 בינואר 2007) כהוראת שעה לתקופה של שנה, במסגרת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (היוועדות חזותית – הוראת שעה), התשס"ז-2007 (להלן – הוראת השעה).

בסעיף 2 להוראת השעה נקבע כי תחילתו של סעיף 65א לחוק כנוסחו בהוראת השעה ביום כניסתו לתוקף של תקנות לפי סעיף קטן (ו) של הסעיף האמור או בתום שישה חודשים מיום פרסומה של הוראת השעה, לפי המוקדם מביניהם. תקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (היוועדות חזותית) (הוראת שעה), התשס"ז-2007, פורסמו ביום ז' באב התשס"ז (22 ביולי 2007).

ההסדר הקבוע בהוראת השעה מאפשר לערוך דיון בבית המשפט בבקשה להארכת מעצרו של חשוד או לשחררו בערובה באמצעות היוועדות חזותית, ובלבד שמתקיימים לגבי כל התנאים המצטברים האלה:
(1) החשוד הוא בגיר; (2) טרם הוגש נגדו כתב אישום; (3) הוא מיוצג בידי סנגור; (4) התקבלה הסכמתו של החשוד לעריכת הדיון בדרך האמורה, לאחר שניתנה לו הזדמנות סבירה להיפגש עם סנגורו פנים אל פנים ולהיוועץ בו. יצוין עוד כי בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להורות על עריכת דיון בבקשה להארכת מעצר או לשחרור בערובה שלא באמצעות היוועדות חזותית, אף אם התקיימו התנאים האמורים לעיל.

השימוש בהיוועדות חזותית בהליכי הארכת מעצר ושחרור בערובה מאפשר לקיים הליכים אלה כאשר העצור נמצא בבית המעצר, בלי שיהיה צורך להביאו לבית המשפט. באולם בית המשפט מוצב מסך מרכזי גדול לקהל, וכן מסכים נוספים שמוצבים על דוכן השופט ועל שולחנות התובע והסנגור, שבהם נראה העצור. העצור מצולם בחדר מיוחד שהוכשר לשם כך בבית המעצר, כשאף בחדר זה מוצב מסך לפני העצור. תמונת המסך מחולקת באופן המאפשר לעצור לצפות בו זמנית באולם בית המשפט, בשופט, בתובע ובסנגורו. נוסף על כך, מערכת שמע מאפשרת לעצור ולנוכחים לשמוע האחד את דברי השני,

¹ ס"ח התשס"ז, עמ' 93; התשס"ח, עמ' 826; התש"ע, עמ' 250.

(2) בסעיף 6א לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו – 1996², המובא בו, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) על אף הוראות סעיף קטן (ב)(2), שר המשפטים בהסכמת השר לביטחון הפנים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע, בצו, כי ניתן לערוך דיון באמצעות היוועדות חזותית אף בבקשה להארכת מעצרו או לשחרורו בערובה של מי שהוגש נגדו כתב אישום, החל במועד שייקבע בצו; קבע השר כאמור יחולו הוראות סעיפים קטנים (ג) עד (ח), בשינויים המחויבים, לענין דיון הנערך לפי הוראות סעיף קטן זה."

ד ב ר י ה ס ב ר

כאמור היה בין הסיבות שבשלן לא הושלמו הפעולות שנועדו לאפשר התחלת יישום של מערך ההיוועדות החזותית גם בבית מעצר נוסף. כמו כן בשל האיחור בחידוש הפעלת ההסדר לא הושלמה הבדיקה בנוגע לאפשרות שהועלתה להחלת הוראת השעה גם לגבי דיונים שעניינם הארכת מעצר או שחרור בערובה של עצורים שהוגש נגדם כתב אישום, ולהרחבת ההסדר למחוז או למחוזות נוספים וזאת מחוץ תל אביב (שבו חלה התכנית כיום).

השימוש המועט יחסית בהליך ההיוועדות החזותית כמו גם טענות שהועלו נגד ההליך, לרבות בנוגע להיבטים הכלכליים הכרוכים בו, מחייבים ליון נוסף בשאלת המשך תחולתו של ההסדר. עם זאת, נוכח יתרונותיו של ההליך ותרומתו האפשרית לקידום זכויות העצורים כמפורט לעיל, מוצע להאריך את תוקף הוראת השעה בשנה נוספת שבמהלכה תושלם בחינת יישומו של ההסדר.

לפסקה (2)

נוכח יתרונותיו של ההסדר הקבוע בהוראת השעה, מוצע לצד הארכת תוקפה של הוראת השעה בשנה נוספת, לתקן את סעיף 6א לחוק המובא בהוראת השעה, ולאפשר הרחבת השימוש בהיוועדות חזותית גם בדיונים לגבי עצורים שהוגש נגדם כתב אישום, וזאת בעיקר בדיונים שעניינם דחיית מועדים או דיונים בעניינים טכניים אחרים. מאחר שהרחבה כאמור מחייבת היערכות נוספת ובחינת השלכותיה, מוצע כי המועד שבו תתאפשר היוועדות חזותית גם ביחס לעצורים שהוגש נגדם כתב אישום, ייקבע בצו של שר המשפטים שיינתן לאחר בחינה של סוגי הדיונים שבהם הדבר יתאפשר ובחינת ההיערכות לכך. צו כאמור יהיה בהסכמת השר לביטחון הפנים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

בפסק דינו בבג"צ 1548/07 לשכת עורכי הדין נגד השר לביטחון הפנים ושר המשפטים מיום 14 ביולי 2008 (תק – על 2008 (3), 582, 2008), כי הליך ההיוועדות החזותית אכן עומד בסטנדרטים אשר שומרים על עקרונות המשפט תוך שמירת מלאו זכויותיו של החשוד.

מהדוח האחרון של המחקר המלווה את היישום הניסיוני, מיום 30 באפריל 2010, המתבסס על נתונים מינהליים ממוכירות בית משפט השלום בתל אביב לגבי התקופה שבין 3 בספטמבר 2007 ל-30 באפריל 2010 (להלן – תקופת הבדיקה) עולה, כי דיוני המעצרים שנעשו בהליך של היוועדות חזותית מהווים 7.3% מכלל דיוני המעצרים, והדבר מצביע על שימוש מועט יחסית בהליך זה. עם זאת, עולים מהדוח ממצאים חיוביים לגבי המשתתפים בהליך, ובהם נתון המצביע על 98% ייצוג של העצורים בהליך זה (לעומת 6.3% בלבד בדיונים הפרונטליים); קשר חיובי של העצור עם סניגורו בהליך; שביעות רצון גבוהה מתנאי הדיון (לעומת חוסר שביעות רצון בולט של העצורים בדיונים הפרונטליים ובכלל זה חוסר נוחות הנובע מטלטלתם לדיון, המתנה קשה בתא המעצר של בית המשפט והעלאתם לאולם הדיון כשהם כבולים באזיקים); קשר דיוני טוב בין השופט לעצור וקיום דיוני שחרור קצרים יותר בלי שיש בכך כדי להשפיע על ההחלטה. כן עולה מהדוח נתון ולפיו מתוך העצורים ששחררו בערובה ב-69% מן המקרים היה דיון המשך גם באמצעות היוועדות חזותית. כמו כן דווח על תקינות יחסית של הפעלת המערכת הטכנולוגית.

ציוין, כי ההסדר הקבוע בהוראת השעה לא הופעל למשך תקופה של כ-4 חודשים שתחילתה ביום ב' באב התשס"ט (23 ביולי 2009), בשל פקיעתה של הוראת השעה והימשכות הליכי החקיקה שהביאו לחידושה רק כמה חודשים לאחר שפקעה. האיחור בחידוש הפעלת ההליך

² ס"ח התשנ"ו, עמ' 538.

